

Nikolaj BICHEL, Adam HART, *Trophy Hunting*,

Singapore 2023, Springer, 384 s., ISBN 978-981-19-9976-5

Téma trofejních lovů zvěře je předmětem často velmi vyhrocených debat protichůdných názorových postojů příznivců lovu a jeho odpůrců, mnohdy ale s nedostatečnou odbornou relevancí. Nikolaj Bichel¹ a Adam Hart² ve své knize *Trophy Hunting*, vydané v roce 2023 nakladatelstvím Springer, přináší komplexně pojatou reflexi fenoménu trofejního lovu v perspektivě interdisciplinárního výzkumu, která zohledňuje přírodovědné, etické, sociokulturní, historické i environmentální perspektivy. Jedná se o pečlivě dokumentovanou, argumentačně silně vystavěnou knihu, která přináší nový vhled do diskusí o vztahu člověka ke zvířatům, přírodě a o etických dimenzích konzervace.

Kniha je rozdělena do šesti tematických kapitol, které se věnují různým aspektům trofejního lovu: historickým kořenům, etickým a filosofickým rámcům, diskurzivním strategiím a narativům, vztahu k ochraně přírody, konceptům jako *fair chase* či sportovní lov a nakonec i polarizujícím debatám mezi odpůrci a zastánci lovu. Autoři se opírají o rozsáhlou bázi sekundární literatury, kterou doplňují daty z dostupných kvantitativních i kvalitativních výzkumů i vlastní praxe. Data zasazují do uceleného rámce svého výzkumu, který je kombinací diskurzivní analýzy dostupné literatury, článků z médií, ale také příspěvků na sociálních sítích a interpretací rozhovorů s aktéry zapojenými do lovu i ochranných aktivit. Snaží se o vyvážený přístup, který nezlehčuje složitost problému, ale vyhýbá se jednostranným morálním soudům. Přestože se publikace velmi podrobně věnuje lovu, hlavní důraz je kladen na aktéry lovu, především lovce, ale také na odpůrce lovů, ochránáře přírody, místní ko-

¹ Nikolaj Bichel získal doktorát z environmentální filosofie na univerzitě v Hongkongu, kde se věnoval disertační práci o trofejních lovech. Vystudoval bakalářský obor sociologie a magisterský obor evropská studia. Je členem Wildlife Conservation Research Unit (WildCRU) na Oxford University, Tubney.

² Adam Hart působí jako profesor na University of Gloucestershire a patří mezi významné popularizátory vědy. Mimo jiné se zaměřuje na výzkumná témata související s ekologií a ochranou africké přírody, lov a jeho roli v moderní environmentalistice.

munity, jichž se trofejní lovy dotýkají, zpracovatele trofejí, mezinárodní lovecké instituce a další. Autoři se vymezují vůči často se objevující stereotypizaci (tzv. great white hunter) a také vůči úzce konceptualizovanému výzkumu, který se orientuje zejména na lov mimo euroamerický prostor (zejména v Africe).³ V publikaci se snaží o uchopení tématu lovů v mnohem širší perspektivě, jež zahrnuje také euroamerický sociokulturní prostor a větší skupinu aktérů. Zajímavým uvedením do současného „loveckého světa“ je nastínění lovu z emické perspektivy v podkapitole 1.4 Going Hunting,⁴ kde se přenášíme do role lovce a seznamujeme se s jeho pocity, motivacemi a očekáváními. Přestože je práce v mnoha ohledech vztažena k lovu v obecné rovině, jejím hlavním cílem je přiblížit diskurz *trofejního lovu*: „(...) lov, při němž jsou zabíjena zvířata a část z nich je uchovávána jako suvenýr.“⁵ Nicméně, jak je patrné z dalších kapitol, autoři uvažují také o symbolickém významu trofejí v rámci lovecké komunity i mimo ni, o významu sběratelství a sbírání trofejí a dalších aspektech, které se podílejí na zvyšování symbolického kapitálu lovců.⁶

Pro bližší vhled do problematiky spojené s lovem zvěře předkládají autoři v kapitole 2 (A History of Hunting and Hunting Perceptions) propracovaný přehled vývoje lovecké tradice a etiky ve vybraných obdobích vývoje lidstva od doby ledové, přes období tzv. cloviské kultury, antiky, středověku a dalších navazujících érách až do současnosti. Popisují proměny vnímání lovu v rozdílných sociokulturních sférách, na příkladech z evropské historie i nativních národů poukazují na souvislosti mezi trofejním lovem a rozvojem kolonialismu, mocenskopolitickými strategiemi, stratifikací společnosti a ustavováním sociálního statusu. Od dob středověku bylo právo lovu výsadou společenských elit a ostatní lov (pytláctví) byl trestán. Fenomén sbírání loveckých trofejí se podle autorů objevuje od 15. století, přičemž v Evropě se jednalo především o paroží jelenů či jiné spárkaté zvěře.⁷ Přestože se od 16. století začínají

³ NIKOLAJ BICHEL, ADAM HART, *Trophy Hunting*, Singapore 2023, s. 7–8.

⁴ N. BICHEL, A. HART, *Trophy Hunting*, s. 9–14.

⁵ N. BICHEL, A. HART, *Trophy Hunting*, s. 7 (překlad vlastní).

⁶ Zejména v části 4.5 More on Hunting Motivation (s. 200–216), kde se autoři věnují způsobu ohodnocování trofejí, významu knih loveckých záznamů pro loveckou komunitu i souvisejícím obchodním aktivitám. Velmi užitečným doplněním celé problematiky je také pojednání o typech trofejí a jejich zpracovávání v kapitole 3 Hunting Trophies (s. 95–168).

⁷ Historii trofejních lovů zvěře v evropském kontextu se věnuje také např. SIMON SCHAMA, *Krajina a paměť*, Praha 2007, kde popisuje lov zubrů v oblasti Bělověž-

objevovat také antilovecké postoje a kritika přístupu ke zvěři, převažující byly ryze antropocentrické postoje a člověk mohl se zvířaty nakládat po libosti – pro užitek i zábavu.⁸ Příležitostně se mezi vzdělanci objevovaly úvahy kritizující kruté zacházení se zvířaty a neopodstatněnost takového lidského chování, ale po dlouhou dobu široké veřejné mínění neovlivňovaly.⁹ V posledních podkapitolách historického přehledu se autoři věnují současným přístupům – poukazují zejména na dosud přetrvávající antropocentrický postoj nejen k lovu, ale k přírodě obecně. Dotýkají se také současných přístupů ochránců přírody (např. Petera Singera, Toma Regana a Garyho L. Franciona), nebo ekofeminismu, jenž poukazuje na spojitost mezi patriarchálním uspořádáním společnosti založeným na mužské nadvládě světa a přístupem k přírodě, i kritiků a postojů výše zmiňovaného (kupř. Marty Kheel, Debra Merskin).¹⁰

Ve vztahu k současným trendům v loveckém diskurzu se Bichel a Hart zmiňují o proměně loveckého společenství a domnívají se, že dochází k značnému snížení počtu aktivních lovců a zároveň přibývá odpůrců lovu.¹¹ Analyzují faktory, které se na této situaci podílejí, a za nejvýznamnější považují snižování počtu obyvatel žijících v zemědělských venkovských oblastech, pro něž byl lov součástí jejich žitého světa (jako způsob zajištění obživy nebo jako způsob zábavy, trávení volného času a socializace). Přitom uvádějí, že k snižování počtu aktivních lovců přispívá též nedostatek času, neslučitelnost s trávením volného času v rámci rodiny, etika lovu a rovněž zhoršená dostupnost lovu. Domnívají se, že v závislosti na snižování počtu aktivních lovců a zvyšování veřejného povědomí o neetických či nezákonných loveckých praktikách lze i v budoucnu očekávat pokles zájmu o trofejní lovy. Podrobnější analýze současného stavu se pak věnují v samostatné kapitole 9 (Trophy Hunting Now), kde se blíže soustředí na proměny loveckého diskurzu v souvislosti se zásadními událostmi posledních let (dopady pandemie covidu-19, dopady klimatické krize, politická destabilizace Evropy a změna priorit

ského přelosa v Polsku, jeho spojitost s mocenskými a sociokulturními praktikami elit společnosti a souvisejícími environmentálními dopady v oblasti.

⁸ N. BICHEL, A. HART, *Trophy Hunting*, s. 36.

⁹ N. BICHEL, A. HART, *Trophy Hunting*, s. 39 – např. Kantův postoj k zacházení se zvířaty, který vyslovuje tezi, že ten, kdo se chová zle ke zvířatům, by mohl být v budoucnu nebezpečný i lidem.

¹⁰ N. BICHEL, A. HART, *Trophy Hunting*, s. 77–83.

¹¹ Autoři vycházejí z výzkumných dat vztahujících se k prostoru Severní Ameriky.

vládních organizací atd.).¹² Za zásadní aktuální problém, který se dotýká také loveckého diskurzu, považují mj. dezinformace, jejich vytváření a šíření. V této době, kterou označují jako období *post-truth*, je veřejné mínění formováno na základě emocí a informací, které nejsou objektivně ověřovány, nebo lépe – objektivní ověřování skutečností není pro utváření veřejného povědomí považováno za podstatné. Sledují fenomény *post-truth* světa zejména v prostoru sociálních sítí, ale i mimo něj a vztahují je k lovecké problematice. Upozorňují například na tzv. *echo chambers* neboli informační bubliny, v nichž se produkuje a reprodukuje veřejné mínění. Autoři se vymezují zejména proti vyhraněným antiloveckým přístupům, které jsou formovány prostřednictvím debat uvnitř informačních bublin na sociálních sítích a vycházejí ze zkreslených a mnohdy zcela vykonstruovaných informací. Poukazují na to, že pouhý zákaz trofejních lovů ohrožené druhy zvířat nezachrání. Chápu problematiku mnohem komplexněji a vidí její provázanost nejen s koncepční ochranou přírody, ale také se sociálními a ekonomickými aspekty. Vyhraněný postoj usilující o plošný zákaz trofejních lovů, jenž nepřipouští debatu a čerpá z účelově vytvářených informačních zdrojů, je podle Bichela a Harta nesprávný a nepřinesl by kýžený úspěch. Je důležité zohledňovat také lokální specifika a související kontexty a nepředkládat veřejnosti pouze účelově zjednodušené, emotivně zabarvované informace, které přitahují pozornost publika. Při důslednější analýze by se podle autorů mohlo mj. odhalit, že samotný akt lovu (zabíjení zvěře) není zdaleka největším a jediným neetickým problémem. Zároveň poukazují na to, že vypjatá situace a vytváření binárních opozic (lovec a odpůrce lovu) jsou zdrojem neproduktivní diskuse i radikalizace názorových skupin, a uvádějí konkrétní příklady účelových mediálních kampaní na podporu lovu i na podporu jeho zákazu.¹³

Velmi propracovaná je kapitola 4 (Hunters and Antihunters), která se věnuje aktérům a blíže zkoumá vztah mezi zastánci a příznivci lovu. Autoři analyzují, jak se tato opozice formuje, jaké jsou její historické, kulturní, morální i ideologické kořeny a jak se promítá do mediální komunikace i ochranářské praxe. Definovali pět hlavních tematických oblastí: gender, rasa, bohatství a zbraně a Bůh, v nichž se detailně věnují identitě lovců, motivacím a očekávání i habitualizovaným sociokulturním praktikám. Na mnoha konkrétních příkladech ukazují, že lovcí

¹² Text reflektuje aktuální události do roku 2022.

¹³ N. BICHEL, A. HART, *Trophy Hunting*, s. 368–370.

nejsou homogenní skupinou, vycházejí z rozdílného sociálního, kulturního a geografického prostoru, různí se jejich osobní motivace i etické rámce a hodnoty.¹⁴ Podobně jsou velmi odlišné přístupy a postoje odpůrců lovu, mezi něž patří jak akademičtí kritici lovu, aktivisté, tak influenceři, pro něž je kritika lovu pouze jedním z témat, kterým chtějí získat pozornost veřejnosti. Zásadní roli podle Bichela a Harta hraje také digitalizace diskurzu: vizuální obrazy (např. fotografie s trofejemi) výrazně formují veřejné mínění a často posilují polarizaci, stejně jako sociální sítě, a uzavírání se v informačních bublinách (*echo chambers*). Tato kapitola zároveň upozorňuje, že propastné rozdělení mezi oběma tábory komplikuje možnost nalezení společných strategií pro ochranu přírody, ale také, že debata o trofejním lovu není jen otázkou faktů nebo vědeckých důkazů, ale hluboce zakořeněnou kulturní a etickou debatou o hodnotách, identitě a vztahu k přírodě.

Zajímavým doplněním je analýza trofejního lovu ve vztahu k ochraně přírody a její regulaci v kapitole 5 (Trophy Hunting and Conservation), v níž je kladen důraz na nutnost zohlednění všech souvisejících kontextů, potřebu transparentního řízení a spravedlivého rozdělení výnosů i na důležité etické a environmentální důsledky této praxe. Blíže se věnuje mezinárodním ujednáním souvisejícím s ochranou africké přírody, k níž se zavazují také další země, jež jsou prostřednictvím aktivit v oblasti turistického ruchu a obchodu důležitými aktéry ovlivňujícími podobu a budoucnost africké fauny a flóry. Mezi nejdůležitější ujednání patří CITES (Convention of International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora), které vešlo v platnost v sedmdesátých letech 20. století, dnes se mezi její signatáře řadí 184 zemí a mj. vymezuje možnosti lovu divokých a farně chovaných zvířat, vývozu trofejí atd. I přes snahu o regulaci a aktivní ochranu se stále, zejména v souvislosti s trofejními lovy, objevuje celá řada aspektů, které mají negativní dopad na vývoj africké divoké zvěře. Ty vycházejí nejen z nedostatečného legislativního ukotvení v mezinárodních úmluvách, ale jsou přímo závislé na samotné etice lovu a přístupu lovců (výběr nejsilnějších kusů zvěře pro získání více hodnocených trofejí, podstata oceňování loveckých aktivit

¹⁴ V podkapitole 4.2.3 se autoři dotýkají také např. tématu držby zbraní, které je samo o sobě velmi kontroverzní a jeho percepce i legislativní zakotvení se v americkém a evropském prostoru liší. Autoři se domnívají, že v evropském prostoru dosud není zbraň chápána jako symbol svobody, nýbrž jako nástroj k lovu. N. BICHEL, A. HART, *Trophy Hunting*, s. 180–184.

atd.). V této souvislosti autoři otvírají opět otázky, které se současnou etikou lovu souvisí a zasazují je do analytického rámce tzv. ekoimperialismu. Ten je podle nich klíčový pro pochopení mocenské asymetrie v globální debatě o trofejním lovu. Varují před tím, že dobře míněné západní zákazy mohou vést k nežádoucím ekologickým i sociálním důsledkům, pokud nejsou dostatečně zohledňovány názory a potřeby místních komunit. Aktéři ze západních zemí mnohdy rozhodují o ochraně africké přírody bez znalostí souvisejících lokálních sociokulturních a ekonomických aspektů, jimiž je skutečný svět utvářen. Kritika trofejního lovu je v západních společnostech často vedena morálním znechucením z „lovu pro zábavu“, ale tyto rámce nejsou univerzálně sdíleny. V afrických státech může být trofejní lov nástrojem přežití a managementu krajiny, jehož význam západní publikum ne vždy chápe nebo uznává. Autoři upozorňují, že tím dochází k obcházení autonomie postkoloniálních států a opakuje se koloniální mocenská dominance. Podle Harta a Bichela mohou přísné regulace a zákazy lovu či vývozu trofejí snížit ekonomickou hodnotu lovených zvířat, což v konečném důsledku může znamenat nižší ochotu místních podílet se na jejich ochraně, nárůst pytláctví či přeměnu přírodních oblastí na zemědělskou půdu, která způsobuje další ekologické problémy. Autoři zpochybňují černobílé pohledy, které buď lov jednoznačně odsuzují, nebo jej naopak považují za ideální nástroj ochrany přírody. Ukazují, jak v různých kontextech mohou trofejní lovy zvěře a systém jejich kontroly přispívat k ochraně zvěře a jejich přirozeného prostředí, ale také, kde jsou slabiny takových systémů s nedostatečnou vymahatelností porušovaných pravidel. Tuto oblast dále rozvíjí kapitola 6, která se zabývá rozdílem mezi tzv. *fair chase* a sportovním lovem a jejich vnímáním mezi lovci, ochranáři i širokou veřejností.

Publikace *Trophy Hunting* je významným přínosem do aktuálních debat nejen o trofejním lovu, ale i o vztahu člověka a přírody. Opouští zaužívané antropocentrické přístupy a zároveň otevírá nové perspektivy a rekontextualizace významu lovů, trofejních lovů zejména. Důkladně a interdisciplinárně pojatá práce přináší celou řadu podnětných vhledů. Je konkrétním příkladem proměny odborného diskurzu trofejních lovů, která reflektuje a usouvztahuje východiska a přístupy mnoha odborných disciplín, mj. environmentalismu, biologie, sociokulturní antropologie, kulturní historie, *human-animal studies* a dalších. Tematizuje trofejní lovy v Africe (tzv. *big-game hunting*), jejich mocensko-politické aspekty a dopady na život místních komunit i volně žijících zvířat, ale také samotnou pozicionalitu trofejního lovu v současném globalizovaném

světě. Věnuje se též lovům trofejové zvěře ve vybraném euroamerickém prostoru, které v současných debatách rezonují s menší intenzitou, přesto jsou podstatnou součástí lovecké problematiky. *Trophy Hunting* autorů Bichela a Harta je inspirující a poutavě psanou knihou, která má potenciál oslovit odbornou i laickou veřejnost.

Hana KNOLLOVÁ

Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií

<https://orcid.org/0009-0000-0235-0803>

© 2025 Hana Knollová

DOI: 10.14712/24645370.5003

This text is available under Diamond Open Access and the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (BY-NC) licence (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).